Informacje dotyczące sporządzania analizy ryzyka ujęć wód i wniosków o ustanowienie stref ochronnych dla ujęć

Właściciele ujęcia realizujący zadania w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę sporządzają i przekazują Analizy ryzyka dla ujęć wód właściwemu wojewodzie (art. 133 ust. 4 ustawy Prawo wodne).

Analizy ryzyka sporządza się dla ujęć służących zaopatrzeniu w wodę w ilości większej niż $10m^3/d$ lub dla więcej niż 50 osób (art. 133 ust. 5 pkt 1 ustawy Prawo wodne), a także w przypadku ujęć służących zaopatrzeniu w wodę w ilości do $10m^3/d$ lub do spożycia przez ludzi do 50 osób, jeżeli woda jest dostarczana jako woda przeznaczona do spożycia przez ludzi, w ramach działalności handlowej, usługowej, przemysłowej albo do budynków użyteczności publicznej (art. 133 ust. 5 pkt 2 ustawy Prawo wodne).

Strefy ochronne ujęć w zakresie jednocześnie ustanawianego terenu ochrony bezpośredniej i terenu ochrony pośredniej ustanawia właściwy wojewoda w drodze aktu prawa miejscowego na wniosek lub z urzędu jeżeli taka potrzeba wynika z przedstawionej analizy ryzyka (art. 135 ust. 1 pkt. 1 i 2 ustawy Prawo wodne). Jednocześnie art. 134 ust. 1 ustawy Prawo wodne stanowi, że strefę ochronną ustanawia się na koszt właściciela ujęcia wody.

Zgodnie z art. 415 pkt 8 Prawa wodnego nieprzedłożenie analizy ryzyka, jeśli jest wymagana, może stanowić podstawę do cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego.

Termin przekazania analiz ryzyka do wojewody: 31 grudnia 2022 r., a następnie co 10 lub co 20 lat (w przypadku ujęć dostarczających mniej niż 1000 m^3 wody na rok).

Analizy ryzyka składane są na adres:

Pomorski Urząd Wojewódzki w Gdańsku, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, ul. Okopowa 21/27, 80-810 Gdańsk

Osoby do kontaktu:

Maria Mielczarek, pok. 399J, tel. 58 30-77-201, e-mail: maria.mielczarek@gdansk.uw.gov.pl

Katarzyna Szafranowicz, pok. 399J, tel. 58 30-77-738, e-mail: katarzyna.szafranowicz@gdansk.uw.gov.pl

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2021 r. poz. 2233 t.j.)
2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 listopada 2016 r. w sprawie dokumentacji hydrogeologicznej i dokumentacji geologiczno-inżynierskiej (Dz. U. z 2016 r. poz. 2033)
3. Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 10 września 2020 r. w sprawie systemu informacyjnego gospodarowania wodami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1656)

Szczegółowe informacje dotyczące Analiz ryzyka:

I. Wymagania dotyczące Analiz ryzyka określone w art. 133 ust. 3 ustawy Prawo wodne

Analiza ryzyka obejmuje ocenę zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem czynników negatywnie wpływających na jakość ujmowanej wody, przeprowadzoną w oparciu o:

1. Analizy hydrogeologiczne (hydrologiczne) zawierające istotne informacje dla ujęcia, które nie są zawarte w dokumentacji hydrogeologicznej (hydrologicznej). Z uwagi na merytoryczny zakres tych informacji powinny być sporządzone przez uprawnionego hydrogeologa (lub hydrologa dla ujęć wód powierzchniowych).
2. Dokumentację hydrogeologiczną lub hydrologiczną

   Obowiązkowa zawartość treści dokumentacji hydrogeologicznych określona jest w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dokumentacji hydrogeologicznej i dokumentacji geologiczno-inżynierskiej. Większość dokumentacji hydrogeologicznych starszych ujęć powstała w okresie obowiązywania innych przepisów w sprawie zawartości tych dokumentów. Właściciel ujęcia powinien zaktualizować swoją dokumentację hydrogeologiczną, aby informacje w niej zawarte były przydatne do obecnie wymaganych celów dotyczących ujęcia. W dokumentacji hydrogeologicznej, dla określonych warunków eksploatacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami określa się potrzebę ustanowienia stref ochronnych, ustala się zakres obszaru zasilania ujęcia, obszaru spływu wód do ujęcia, granicę zasilania ujęcia wyznaczonego 25-letnim czasem dopływu wód do ujęcia lateralnie i czas dopływu wód w pionie, granice 25-letniego czasu wymiany wód w warstwie wodonośnej (jeżeli jest potrzeba);

3. Analizę identyfikacji zagrożeń wynikających ze sposobu zagospodarowania terenu
   a. Zakres terenu ochronnego dla ujęć wód podziemnych powinien wynikać wprost z dokumentacji hydrogeologicznej, co wynika z art. 123 ustawy Prawo wodne.
   b. W przypadku braku w dokumentacji hydrogeologicznej, o której mowa w punkcie I.2., należy dokumentację dostosować do obowiązujących przepisów.
   c. W wyjątkowych przypadkach, przy braku odpowiedniej dokumentacji hydrogeologicznej, można dopuścić, że jeżeli budowa hydrogeologiczna jednoznacznie wskazuje na brak zagrożeń dla warstwy wodonośnej i nie ma innych przesłanek np. w postaci pogarszających się wyników badań wody, uprawniony hydrogeolog powinien przedstawić w Analizie hydrogeologicznej zakres terenu do objęcia analizą ryzyka wynikający z obszaru zasilania ujęcia, ograniczonego czasem 25-letniej wymiany wód w warstwie wodonośnej, z odpowiednim uzasadnieniem.
4. Wyniki badań jakości ujmowanej wody.
   a. Wyniki badania jakości wody surowej i/lub wody uzdatnionej dla ujęć, powinny być wykonywane i analizowane zgodnie z przepisami dotyczącymi funkcjonowania ujęcia. W przypadku ujęć dostarczających więcej niż 1000 m^3 wody na rok, Analizę ryzyka należy wykonać nie rzadziej niż co10 lat (art. 133 ust. 6 ustawy Prawo wodne). W związku z tym w pierwszej (i następnej) analizie powinna być poddana ocenie jakość wody z 10 lat funkcjonowania ujęcia (lub krócej w przypadku ujęć młodszych). Wyniki badań powinny być

zebrane w sposób czytelny w układzie graficznym i/lub tabelarycznym i porównane z wyjściowymi badaniami (z dokumentacji hydrogeologicznej) oraz wynikami tła właściwej jednostki hydrogeologicznej (hydrologicznej) czy z normami dla wód do picia oraz klasami czystości wód lub inaczej, jeżeli zadecyduje o tym hydrogeolog w Analizie hydrogeologicznej. Zakres analizowanych parametrów jakości wody powinien być odpowiedni do ewentualnych zagrożeń.

b. Wskazane jest aby załączyć do Analizy ryzyka kopie wyników tych badań.

5. Stwierdzone lub potencjalne zagrożenia powinny być ocenione pod względem ryzyka. Z tej oceny powinna wynikać potrzeba (lub jej brak) ustanowienia strefy ochronnej i rodzajów zakazów obowiązujących w strefie ochrony pośredniej. Zaleca się stosowanie do oceny ryzyka metody matrycowej np. wg wzoru w Normie Polskiej PN-EN 15975-2 Bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę do spożycia. Wytyczne dotyczące zarządzania kryzysowego i ryzyka – Część 2: Zarządzanie ryzykiem.
6. Ponadto przedstawiona Analiza ryzyka powinna zawierać podstawowe informacje o ujęciu:
   a. Dane o właścicielu ujęcia, oznaczenie nieruchomości, na której położone jest ujęcie.
   b. Podstawy funkcjonowania ujęcia określone w decyzji wodnoprawnej, którego kopię należy załączyć.
   c. Informację o ustanowieniu dla ujęcia strefy ochrony bezpośredniej, jeżeli taka decyzja została wydana i załączyć jej kopię.
   d. Do opracowanej Analizy ryzyka należy załączyć również kopie decyzji zatwierdzającej dokumentację hydrogeologiczną i jej dodatki (aneksy).

   Dane te, w szczególności wielkości dostarczanej wody w m^3/d oraz m^3/rok, liczbę osób zaopatrywanych, pozwolą zaklasyfikować ujęcie wg art. 133 ust. 5 i 6 ustawy Prawo wodne.

II. Wymagania dotyczące wniosku o ustanowienie strefy ochronnej ujęcia.

Wniosek o ustanowienie strefy ochronnej powinien spełniać wymagania z art. 138 ustawy Prawo wodne:

a. Należy zwrócić uwagę, że propozycje nakazów, zakazów i ograniczeń dotyczących użytkowania gruntów oraz korzystania z wód na terenach ochrony pośredniej, wraz z uzasadnieniem (art. 138 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo wodne) muszą być zgodne katalogiem z art. 130 ustawy Prawo wodne. Katalog jest katalogiem zamkniętym. Zakaz lub ograniczenie czynności i robót powinny być spójne z oceną ryzyka przeprowadzoną dla zidentyfikowanych obecnych i ewentualnych zagrożeń. Przykładowo, jeśli z analizy ryzyka wynika, że dla terenów rolnych ryzyko stosowania nawozów i środków ochrony roślin jest akceptowalne (najniższy poziom ryzyka), nie ma uzasadnienia wprowadzenia zakazu stosowania nawozów i środków ochrony roślin w tej działalności. Zakaz i ograniczenie czynności w strefie ochronnej ujęcia powinien być jednym z elementów minimalizowania zagrożenia dla wód ujęcia. Skoro ryzyko jest akceptowalne, to nadmiernym jest wprowadzanie takiego zakazu.

Przy czym zasady stosowania nawozów i środków ochrony roślin regulują inne akty prawne mające powszechne obowiązywanie i uwzględniające zasady ochrony wód powierzchniowych i podziemnych.

b. W związku z ewentualnymi roszczeniami o odszkodowanie z powodu ograniczeń dotyczących użytkowania gruntów w strefach ochronnych (art. 471 ust. 9 ustawy Prawo wodne), w Analizie ryzyka powinny być przeanalizowane skutki proponowanych nakazów, zakazów i ograniczeń.

c. Należy dokonać oceny wpływu planowanych zakazów, nakazów i ograniczeń na sposób funkcjonowania społeczności lokalnych, co wynika również z § 6 ust. 2 pkt 6 Rozporządzenia w sprawie dokumentacji hydrogeologicznej i dokumentacji geologiczno-inżynierskiej.

III. Dodatkowe wymagania dotyczące wniosku o ustanowienie strefy ochronnej ujęcia

1. Dodatkowe wymagania, przedstawione niżej dotyczą możliwości edycji elementów geograficznych opisujących strefę ochronną ujęcia w Dzienniku Urzędowym przy publikacji aktu prawa miejscowego przez wojewodę, a także formatu danych geograficznych na potrzeby Systemu Informacji Gospodarowania Wodami (SIGW).
   a. Przedstawianie granic terenów ochrony bezpośredniej (TOB) przez: określenie numerów jednostek ewidencyjnych nieruchomości, obrębów ewidencyjnych, na których proponuje się ustanowienie terenu ochrony bezpośredniej w ujęciu tabelarycznym. Proponowane punkty załamania granic (TOB) najlepiej dowiązać do istniejących punktów załamania granic działek ewidencyjnych.
   b. Określenie graficzne na mapie z państwowego zasobu geodezyjnego w skali 1:500 lub 1:1000 granic TOB, a jeżeli jest to wskazane, załączenie mapy poglądowej ewidencyjnej w skali 1:5000 z przedstawionym położeniem arkuszy map w skali 1:500 (1:1000).
   c. Określenie współrzędnych geodezyjnych punktów załamania granic TOB, jeżeli nie pokrywają się z punktami załamania granic ewidencyjnych w Państwowym Układzie Współrzędnych Geodezyjnych 2000 i Systemie Odniesienia WGS 84 w osobnym zestawieniu.
2. Przedstawianie granic terenów ochrony pośredniej (TOP) przez:
   a) Określenie numerów jednostek ewidencyjnych nieruchomości, obrębów ewidencyjnych, na których proponuje się ustanowienie terenu ochrony pośredniej w ujęciu tabelarycznym.
   b) Określenie graficzne TOP na mapie z państwowego zasobu geodezyjnego w skali 1:5000, jeżeli jest to wskazane załączenie mapy poglądowej topograficznej w skali 1:10000 lub 1:25000, z przedstawionym położeniem arkuszy map w skali 1:5000,
   c) określenie współrzędnych geodezyjnych punktów załamania granic TOP, jeżeli nie są te punkty tożsame z punktami załamania granic ewidencyjnych, w Państwowym Układzie Współrzędnych Geodezyjnych 2000 i Systemie Odniesienia WGS 84 w osobnym zestawieniu tabelarycznym.
3. Każda mapa (fragment mapy) w formacie A4 musi mieć skalę liniową. Takie przedstawienie załączników mapowych i tabelarycznych umożliwi tworzenie załączników do rozporządzenia wojewody ustanawiającego tereny ochronne dla ujęcia. Współrzędne załamania granic powinny być podane przez uprawnionego geodetę.

4. Załączniki mapowe i tabelaryczne powinny być przygotowane w wersji papierowej oraz w wersji elektronicznej jako pliki edytowalne gotowe do druku na formacie A4.
5. Do analizy ryzyka należy załączyć wykaz właścicieli gruntów wraz z numerami działek wchodzących w skład proponowanej strefy ochronnej ujęcia wody.
6. Ponadto, w związku z koniecznością przekazywania danych do SIGW należy dane o strefie ochronnej ujęcia przygotować w formacie wymaganym w Załączniku do rozporządzenia o SIGW (Tabela 1, wiersz Lp. 5,) gdzie informacje o strefach ochronnych ujęć wody, obejmujące granice terenów ochrony bezpośredniej i terenów ochrony pośredniej ujęcia wody mają być podane w języku znaczników geograficznych (GML) albo w otwartym standardzie wektorowych danych przestrzennych (SHP), albo w formacie wymiany danych przestrzennych (GeoJSON albo TopoJSON).